

ГАРЧИГ

1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА:	3
1.1. Ерөнхий мэдээлэл.....	3-4
1.2. Төслийн байршил.....	4
1.3. Уурхайн жилийн хүчин чадал, горим ба ашиглалтын хугацаа.....	5-6
2. ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИЖ БУЙ НУТГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА.....	6-9
2.1. Байгаль орчин, нийгэм-эдийн засгийн төлөв байдлын товч танилцуулга	
3. ТӨСЛИЙН ГОЛ БОЛОН БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ.....	10-11
3.1. Төслийн гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллийн товч тодорхойлолт	
4. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ, ХАМРАХ ХҮРЭЭ.....	12
5. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	13-16
6. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	17
7. БИОЛОГИЙН ОЛОН ЯНЗ БАЙДЛЫГ ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	18
8. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	18
9. ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ:.....	18
10. ОСОЛ, ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	19
11. ХОГ, ХАЯГДАЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	20
12. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР.....	21-22
13. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	23
14. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙГ НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСИЙН ОРШИН СУУГЧИДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	24
15. “ТЭР БУМ МОД” ХӨДӨЛГӨӨНИЙ ХҮРЭЭНД МОД ТАРИХ.....	25

ХҮСНЭГТҮҮД

Хүснэгт 1. Төслийн талбайн булангийн цэгүүд

Хүснэгт 2. Ил уурхайн хүчин чадал ажиллах горим

Хүснэгт 3. Төслийн байгаль орчин, хүний эрүүл мэндэд үзүүлэх гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөлөл

Хүснэгт 4. 2025 онд хэрэгжүүлэх Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний зардал

Хүснэгт 5. Төслийн сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, арилгах, бууруулах арга хэмжээ

Хүснэгт 6. Төслийн талбайд техникийн нөхөн сэргээлт хийх арга хэмжээ

Хүснэгт 7. Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

Хүснэгт 8. Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

Хүснэгт 9. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

Хүснэгт 10. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

Хүснэгт 11. Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө

ЗУРАГНУУД

Зураг 1. Төслийн талбайн байршлын зураг

Зураг 2. Завхан аймгийн уул зүй

Зураг 3. Завхан аймгийн усны ай сав

ХАВСРАЛТУУД

- **ТӨСЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЯНАЛТЫН ХУУДАСОЙ, УС, ТУСГАЙ ХАМГААЛАЛТТАЙ ГАЗРЫН КАДАСТРЫН ЛАВЛАГАА**
- **АЖ АХУЙН НЭГЖИЙН ГЭРЧИЛГЭЭ**
- **ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ХУУЛБАР**
- **БОХНС-ЫН БАРЬЦАА БАЙРШУУЛСАН БАРИМТНЫ ХУУЛБАР**
- **2022 ОНЫ УУЛЫН АЖЛЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БАТАЛГААЖСАН НҮҮР БАЙГАЛЬ ОРЧИНТОЙ ХОЛБООТОЙ МАЯГТУУДЫН ХУУЛБАР /маягт 1.1, 2.1, 6.2, 7.1, 10/**

1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Завхан аймгийн Ургамал сумын нутагт орших “Зүүн цагаан толгой” нэртэй MV-021183 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийг “Түүчээ тэрэг” ХХК-д АМГТГ-аас 2018 оны 09-р сарын 28-ны өдөр олгосон. “Түүчээ тэрэг” ХХК нь “Зүүн цагаан толгой” нэртэй алтны шороон ордыг түшиглэн уурхай, үйлдвэр байгуулж орон нутгийн нийгэм, эдийн засагт дорвитой хувь нэмэр оруулсан компани болохоор зорин ажиллаж байна.

“Зүүн цагаан толгой” алтны шороон ордод 2017 онд хийсэн хайгуулын ажлаар алтны шороон ордын бодитой боломжтой (В+С) зэрэглэлийн нөөцийг шлихээр 112.11 кг, химийн цэврээр 98.66 кг, үүнээс бодитой (В) зэрэглэлийн нөөцийг шлихээр 110.42 кг, шлихээр 97.17 кг, боломжтой (С) зэрэглэлийн нөөцийг шлихээр 1.69 кг, химийн цэврээр 1.49 кг тогтоосон ба нөөцийн блокуудыг дунджаар 638.78 мг/м^3 , хуулах хөрсний дундаж зузааныг 3.47 м-ээр гэж тооцоолсон байна.

Ордын ТЭЗҮ-г “Хатан газар” ХХК-н боловсруулсан ба ордыг ашиглах арга, ашиглалтын системийн хувьд ордын геологийн тогтоц дээр тулгуурлаж ил аргаар, дотоод овоолготой, авто тээвэртэй олборлох ашиглалтын системийг сонгосон. Тухайн ашиглалтын системүүдийн онцлог, нутаг орны дэд бүтэц зэргийг үндэслэн урьдчилан дүгнэвэл харьцангуй бага хүчин чадалтай алт олборлох уулын үйлдвэр орон нутагт бий болох юм.

Ерөнхий мэдээлэл

Төслийн нэр:

- “Зүүн Цагаан Толгой” Алтны шороон ордын ил уурхайн 2025 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

Төсөл хэрэгжүүлэгч аж ахуйн нэгж, байгууллагын нэр:

- “Түүчээ Тэрэг” ХХК
 - Улсын бүртгэлийн дугаар: 9011028020
 - Регистрийн дугаар: 2773791

Аж ахуй нэгжийн албан ёсны хаяг, утас

- Улаанбаатар хот, Баянгол дүүрэг, 3-р хороо, 2-р хороолол, 70 байр 57 тоот
- 88116280, 89118883

Төслийн товч танилцуулга, хүчин чадал

- Зүүн Цагаан Толгой нэртэй MV-021183 тоот тусгай зөвшөөрөлтэй талбайн нөөцийг Эрдэс баялгийн мэргэжлийн зөвлөлийн 2017 онд хийсэн хайгуулын ажлаар алтны шороон ордын бодитой боломжтой (В+С) зэрэглэлийн нөөцийг шлихээр 112.11 кг, химийн цэврээр 98.66 кг, үүнээс бодитой (В) зэрэглэлийн нөөцийг шлихээр 110.42 кг, шлихээр 97.17 кг, боломжтой (С) зэрэглэлийн нөөцийг шлихээр 1.69 кг, химийн цэврээр 1.49 кг тогтоосон ба нөөцийн блокуудыг дунджаар 638.78 мг/м^3 , хуулах хөрсний дундаж зузааныг 3.47 м-ээр гэж нөөцийг ашигт малтмалын нөөцийн улсын нэгдсэн тоо бүртгэлд бүртгүүлсэн байна.

Төслийн зорилго

- Төсөлд үйлдвэрийн нөөцийг бодохдоо ашиглалтын үеийн хаягдал 0%, бохирдлыг 14%-аар авч тооцсон ба ордыг 4 жилийн хугацаанд ашиглах бөгөөд энэ хугацаанд 650.29 мян.м³ хөрс хуулж, магадалсан В үйлдвэрлэлийн нөөцөд шилжүүлэн 199.8 мян.м³ элс 98,96 кг алт олборлохоор төлөвлөсөн байна. Жилийн хүчин чадал дунджаар 50.0 мян.м³ бөгөөд хөрс хуулалтын итгэлцүүр 3.25 м³/м³.
- Байгаль орчинд сөрөг нөлөөлөл багатайгаар ил аргаар ашиглан олборлолт явуулахад оршино.
- 4 жил

Төслийн үргэлжлэх хугацаа

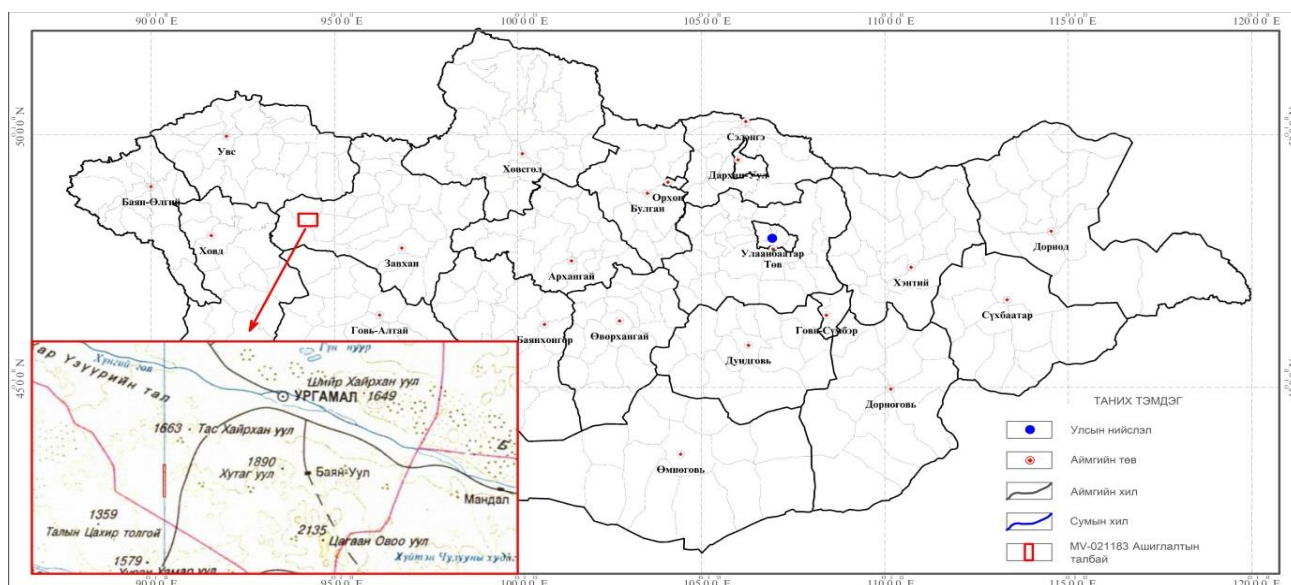
1.1. Төслийн байршил

Зүүн Цагаан толгой” орд нь засаг захиргааны хувиараар Завхан аймгийн Ургамал сумын нутагт хамаарах ба Улаанбаатар хотоос баруун хойш 1250 гаруй км, Завхан аймгийн төвөөс БХ 225км, Ургамал сумын төвөөс баруун урагш 27км зайд байр зүйн зургийн М-46-128-Г, М-46-129-В дугаартай хавтгайнуудыг дамнан байрлана.

- Талбайн хэмжээ: 260,49 гектар

№	Уртраг			Өргөрөг		
	Градус	Минут	Секунд	Градус	Минут	Секунд
1	94	0	10	48	20	10
2	93	59	50	48	20	10
3	93	59	50	48	23	35
4	94	0	10	48	23	35

Хүснэгт 1.Төслийн талбайн булангийн цэгүүд



Зураг 1. Төслийн талбайн байршил

1.2. Уурхайн жилийн хүчин чадал, горим ба ашиглалтын хугацаа

1.2.1. Уурхайн жилийн хүчин чадал

2025 онд манай компани нь Зүүн Цагаан Толгой алтны шороон ордоос 102,43 мян.м³ элс баяжуулж дунджаар 45,8кг алт олборлохоор 2025 оны уулын ажлын төлөвлөгөөнд тусгаад байна.

1.2.2. Уурхайн ажиллах горим ба ашиглалтын хугацаа

Ордыг ил уурхайн аргаар экскаватор авто тээвэртэй ашиглалтын системээр улирлын чанартай ашиглах юм. Тухайн газар орны уур амьсгалын байдалд үндэслэн уулын ажлыг цас ханзарч газар гэсэх үеэс цас орох хүртэл буюу 4-р сарын 05-наас 10-р сарын 1 хүртэл явуулах боломжтой гэж үзлээ. Уулын бэлтгэл ажлыг 03-р сарын 20-ээс 4-р сарын 01 хүртэл, хөрс хуулах ажлыг 03-р сарын 25-аас 09-р сарын 15 хүртэл, элс олборлох ажлыг 4-р сарын 05-наас 09-р сарын 15 хүртэл, элс угаах ажлыг 04-р сарын 10-ноос 10-р сарын 01 хүртэл явуулах боломжтой гэж үзэж байна.

Д.д	Хугацаа	Ажил				Уурхай нийт
		Бэлтгэл ажил	Хөрс хуулах ажил	Элс олборлох ажил	Элс угаах ажил	
1	Жилд ажиллах хоног	16	163	159	154	184
2	Баяр ёслол, амралтын өдөр		6	6	6	6
3	Цаг агаарын болзошгүй саатал	2	5	5	5	5
4	Засвар үйлчилгээ	3	7	7	7	7
5	Ажиллах боломжит хоног	11	145	141	136	166
6	Ажиллах боломжит цаг	110	1740	1692	1632	1992
7	Хоногийн ээлжийн тоо	1	1	1	1	1
8	Ээлжийн үргэлжлэх хугацаа, цаг	10	12	12	12	12
9	Цаг ашиглалтын коэффициент	0.75	0.83			0.8

Хүснэгт 2. Ил уурхайн хүчин чадал ажиллах горим

1.2.3. Ашиглалтын систем

Ордыг иж бүрэн элсний хаягдалгүй ашиглахын тулд 2025 оны 07 сарын 25-аас ордын дунд хэсгээс В-12 нөөцийн хэсэгшлийн урд хэсгээс нээж ашиглана. Энэ хэсэгт хөрсний зузаан харьцангуй бага бөгөөд 10,6 м-ийн орлын өргөнтэй ил уурхай үүсгэн хөрсийг гадаад овоолгод байршуулан ажлын талбай үүсгэнэ.

Бэлтгэл ажлын хүрээнд ил уурхай, шимт хөрсний гадаад овоолго, хуурайгаар угаах төхөөрөмжийн талбайн шимт хөрсийг хуулах, баяжуулах үйлдвэрийн элсний нөөцийг бэлтгэх, баяжуулах үйлдвэрийн талбайг байгуулах угсрах зэрэг ажлууд орно.

Шимт хөрсний овоолгыг нөхөн сэргээлтийн ажилд хэрэглэх юм. Уг шимт хөрсний овоолгыг ил уурхайн хүрээг даган байршуулна.

2025 онд В-1-ээс В-15, В-19 аас В-20 болон С-22, С-24 гэсэн 9 ш блокуудад олборлолтын ажил явуулж уурхай 265,22 мян.м³ хөрс хуулж, 102,43 мян.м³ элс угаан 45,8 кг алт цэврээр олборлоно.

Уурхайд хөрс хуулж овоолох, элс олборлох, олборлосон элсийг хуурайгаар баяжуулах гэсэн үндсэн процессууд явагдана. Мөн уурхайн ажлыг тасралтгүй хэвийн явуулахын тулд бусад туслах ажлууд үүний дотор ажлын хэмжээг харгалзах ажлыг хамруулж байна.

Ил уурхайн уулын ажлын эхэн үед хучаас хөрсийг экскаватор ашиглан олборлолтын талбайн гадна шууд овоолго хийнэ. Уулын ажлын ахилт нь нөөцийн хэсэгшлийн дагуу урдаас хойшоо чиглэлтэй байх ба хөрс хуулалтын ажлыг түвшин бүрд хөндлөн орлоор хийж улмаар элсийг олборлон ул чулуулагт хүргэж дотоод овоолго хийх ажлын талбай гармагц дотоод овоолгод хөрсийг хурааж ажиллах юм. Хөрс хуулалтын ажлын доголын өндөр 1.32-5.0 м байна.

2. ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИЖ БУЙ НУТГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

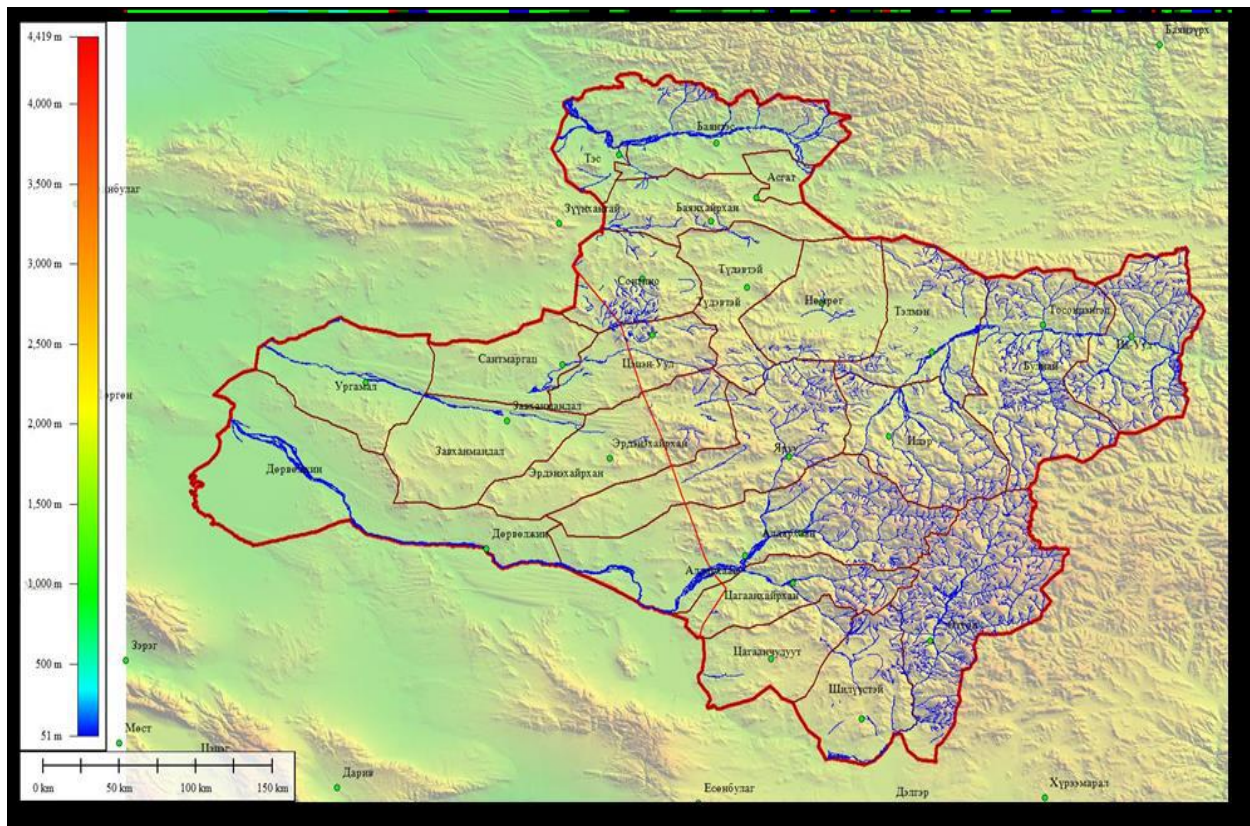
2.1. Байгаль орчин, нийгэм-эдийн засгийн төлөв байдлын товч танилцуулга

Уул зүй: Тус талбай нь Монгол улсын физик газарзүйн мужлалаар Хангайн уулархаг мужийн баруун захад, Их нууруудын хотгорын зүүн хэсэгт орших бөгөөд уулс нь газрын гадаргуугын хэлбэр дүрсээрээ ерөнхийдөө говь хээрийн бүсийн дунд зэргийн уулсын дүүргийн далайн түвшнөөс дээш 1300-1600 м өндөртэй уулсуудтай.

Эдгээр уулс нь урт удаан хугацааны говийн хуурай уур амьсгалаас шалтгаалан U, Y хэлбэрийн жалга, сайруудаар хэрчигдсэн хуваагдсан биеэ даасан жижиг салбар уулсуудыг үүсгэсэн байдаг.

Энэ дүүрэг нь Монгол улсад томоохонд тооцогдох Их нууруудын хотгорын мужийн Монгол элсний дэд мужид харьяалагдах Бор Хар элс, Монгол элсний хооронд орших учир жалга, судаг, хуурай сайр, хөндий хоолойнууд нь нуур, голын гаралтай элсний зузаан давхаргаар хучигдсан байдаг.

Судалгааны талбай нь геологийн ажил явуулахад хүндрэл багатай, нэвтрэлт сайтай дүүрэг гэгдэх боловч уулс нь хад, асга, гүн гуу жалга ихтэй, хүчтэй хэрчигдсэн эгц хажуутай, харьцангуй өндөршил ихтэй, мөн сайруудын ёроол нь сул хайрга болон элсээр зузаан хучигдсан зэргээс шалтгаалан нэвтрэхэд ихээхэн хүндрэл учруулаж, цаг хугацаа ихээхэн шаардагддаг.



Зураг 2. Завхан аймгийн уул зүй

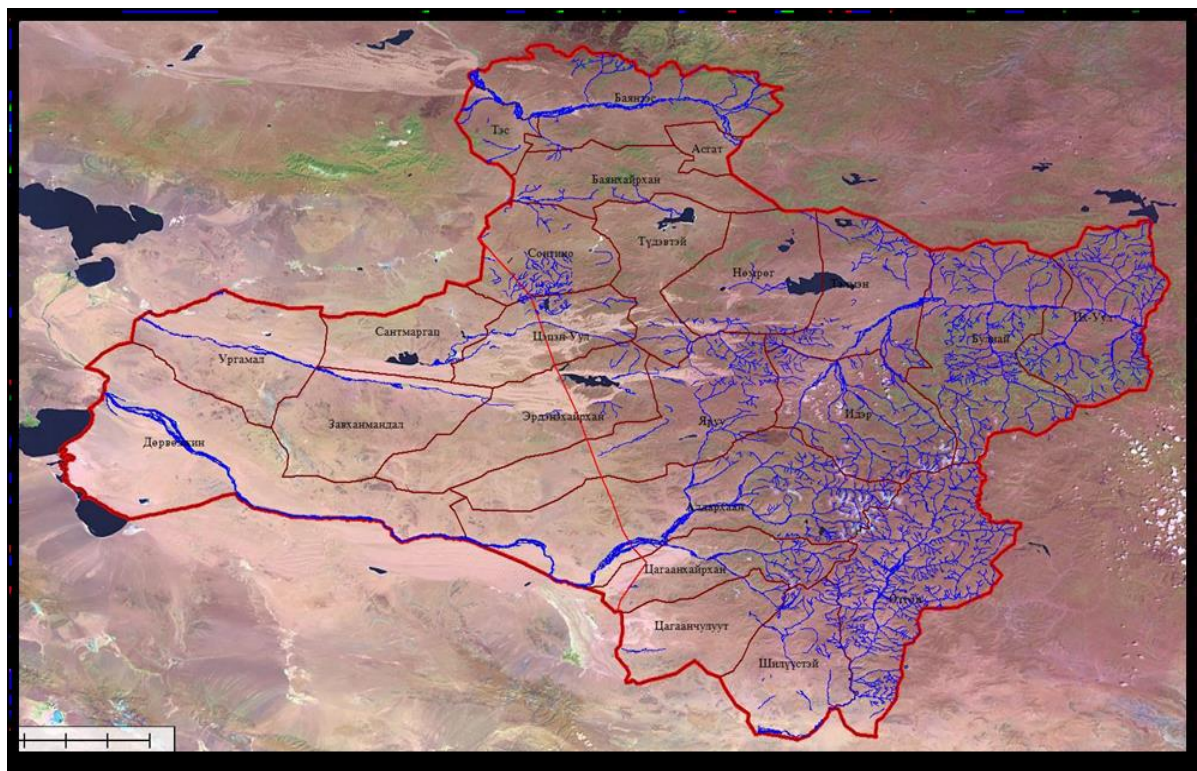
Цаг уур: Ургамал сумын нутаг дэвсгэр нь уур амсгалын хувьд манай орны бүх нутгийн адил эх газрын эрс тэс уур амьсгалтай бөгөөд өвөл, зун нь богинохон, хавар, намар ни урт, халуун хүйтний хэлбэлзэл их байна.

Хүйтний улирал үргэлжлэх хугацаа богино, 10-р сарын сүүлчээс хүйтэрч эхлэн хамгийн хүйтэн үе нь 12, 1-р сарын дунжаар -32-35C хүрч цас бага ордог учир зөвхөн уулын ар, бэл, ам, хөндийнүүдэд цасан бүрхүүл тогтсон байна. Зун нь богино боловч их халуун өнгөрч дулаан үе 6-8-р сард +32-+35C байдаг. Харин хавар, намрын улиралд уур амьсгал нь тогтворгүй, салхины хүч ихэсч, элсээр шуурдаг.

Жилийн аль ч улиралд баруун хойд зүгийн салхи зонхилж дундаж хурд нь 5-12м/с хүрдэг бөгөөд салхины жилийн ба сарын хэлбэлзэл нь 4,5,9-р саруудад салхилалт хамгийн их, 6-р сарын сүүлчээс 8-р сарын эх хүртэл харьцангуй тогтуун 3-4 м/с хурдтай байна. Хур тунадас харьцангуй бага, жилд унах хур тунадасны хэмжээ дунджаар 100-150мм-ээс хэтрэхгүй. Зарим жил хур тунадсаар гачигдан гандуу байх үе ч тохиолдоно.

Ус зүй: Хайгуулын талбай нь гидрогеологийн улирлын хомс тэжээлтэй мужид хамаарагдах бөгөөд усан хангамжын хувьд тааруухан, усны горим нь тогтворгүй, хур тунадас уналтын хэмжээнээс шууд хамаардаг, усан сүлжээ муу хөгжсөн газар юм. Ордын хэмжээнд байнгын урсгалтай гол, горхи, булаг, шанд зэрэг хөрсөн дээрхи ус байхгүй зөвхөн талбайн хойд талаар 27км зайтай Хүнгүйн гол урсдаг.

Хүнгүйн гол нь Хангайн нурууны баруун салбар уулаас эх аван урссаар Айраг нуурт цутгадаг. Түүний урт 250 км, өргөн нь 30-40 м, гүн нь 0.3-0.6 м, урсгалын хурд 1,0м/с орчим байна. Голд ганц нэг гарам байдаг боловч ёроолдоо сул элс, лаатай тул машин гатлахад бэрх бөгөөд ус нь элсний хольцтой урсдаг боловч ундны хэрэгцээг бүрэн хангадаг. Голын орчим дахь тэвш хэлбэрийн өргөн хөндий, хуурай сайруудаар бороо хур ихтэй түр зуурын урсагал ус урсдаг.



Зураг 3. Завхан аймгийн усны ай сав

Ан амьтан: Энэ нутагт туурайтан амьтдаас хар сүүлт байсан гэдэг боловч сүүлийн жилүүдэд харагдахаа больсон байна. Харин өндөр уулын бүсэндээ цөөн тоогоор аргаль янгир байдаг байна. Махчин амьтдаас чоно, үнэг, хярс амьдрахаас гадна хэвлээр явагч могой, гүрвэл нилээд элбэг үзэгдэнэ.

Хөрс ургамал: Хайгуулын талбай нь ботаник-газарзүйн мужлалаар Евроазийн хээрийн мужийн Дагуур Монголын (Төв Азийн) дэд муж дах Говийн умард цөлөрхөг хээрийн мужийн Их нууруудын хотгорын дэд мужид хамаарагдах бөгөөд энд говь хээрийн бүсийн бор өнгийн хайргархаг, дайргархаг элс, элсэрхэг хөрс голлон тархана.

Энэ бүсэд зонхилох бор хөрс нь ялзмагийн зүйл багатай, бага зузаантай (5-10 см орчим) чийг хадгалалт муутай байдаг.

Хонхор газар голын эрэг орчмоор давсархаг хөрс, хужир марз элбэг тархсан бөгөөд энд дэрс ургана. Ургамлын бүрхэвч сийрэг, тачир учир энд тэнд хэсэг хэсгээр ургана. Тайлбай нь ургамлын хувьд ус, чийг бага шаарддаг халуунд тэсвэртэй бутлаг, дэрслэг ургамал зонхилох

бөгөөд хазаар өвс, ширх, агь зэрэг хээрийн ургамалын зэрэгцээгээр бор шаваг, хялгана, ортууз, баглуур ургана.

Дүүргийн дэд бүтэц, эдийн засгийн хөгжлийн хэтийн төлөв: Төслийн талбайд хамгийн ойр орших суурин газар нь Завхан аймгийн Ургамал сумын төв бөгөөд зүүн хойш авто замаар 27 км-т байдаг.

Тус сум нь зүүн талаараа Завханмандал, урдуураа Дөрвөлжин, баруун талаараа Увс аймгийн Завхан сумдтай хил залган оршдог ба 349.2 мянган га талбайтай, мал аж ахуй, газар тариалан эрхлэн хөгжүүлж ирсэн ба одоогийн байдлаар 332 өрхтэй, 1214 хүн амтай, 120 мян толгой малтай, үйлдвэрлэл үйлчилгээ эрхэлдэг аж ахуйн нэгж 14, төсөвт 6 байгууллага, банкны 2 салбар үйл ажиллагаа явуулж мянгат малчин 20 болж малчин өрхийн тоо жилээс жилд өсөн нэмэгдэж үйлчилгээний салбар хүрээ өргөжин тэлсээр байна.

Төслийн талбайн орчим хүн амын суурьшил харьцангуй сийрэг хэдий боловч суурин газартаа хүн амын суурьшил арай нягт байна. Үндсэн оршин суугчид нь халхууд байх ба нийт иргэдийн ихэнхи нь мал аж ахуй эрхэлж, түүнийхээ ашиг шим, түүхий эдээр амьдрал, ахуйгаа залгуулдаг. Малчид нь таван хошуу малаас бог малыг арай түлхүү үржүүлдэг.

Сумын төвд “МЦХ” ХКомпанийн харьяа холбооны салбар байхаас гадна Мобиком, Юнител, Жи-Мобайл компаниудын үүрэн телефоны үйлчилгээтэй.

Ургамал сумын төвд эмнэлэг, олон тооны жижиг дэлгүүрүүд, 9 жилийн дунд сургууль, хүүхдийн цэцэрлэг, цахилгаан холбоо, ШТС зэрэг үйлчилгээний байгууллагуудтай.

Зам харилцааны хувьд Улаанбаатар-Улиастай-Ургамалын чиглэлийн II зэрэглэлийн замтай бөгөөд өөр бусад аймгийн төв, сумдын төвтэй холбогдсон шороон замуудтай.

Мөн хайгуулын ажил явуулхад жилийн аль ч улиралд хаагуур ч явахад боломжтой жижиг замуудтай.

3. ТӨСЛИЙН ГОЛ БОЛОН БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

3.1. Төслийн гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллийн товч тодорхойлолт

Уурхайн үйл ажиллагаанаас байгаль орчин, хүний эрүүл мэндэд нөлөөлөх гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллийг дараах хүснэгтэд үзүүлэв.

Д.Д	Орчны бүрэлдхүүн хэсэг	Сөрөг нөлөөлөл
1	Агаар орчин	Хөрс хуулах, олборлолт явуулах, хөрс болон элс тээвэрлэх, элсийг хуурайгаар баяжуулах үед тоосжилт болон дуу чимээ доргио чичиргээ үүсэх
		Тээврийн хэрэгсэл, хүнд даацын машин механизмын түлшний шаталтаас хорт хий ялгарах
		Сайжруулсан бус зуух түлшний хэрэглээ, нүүрс болон үнсний талбайгаас тоос үүсэх, тухайн орчны агаарын чанарт сөрөг нөлөө үзүүлэх
		Хог хаягдлын цэг, уламжлалт ариун цэвэрийн байгууламж, бохир усны цооногоос орчны агаарт физик бохирдол үүсэх
2	Хөрс орчин	Хөрс хуулах, олборлолт явуулах үед хөрсөн бүрхэвч эвдрэх, газрын хэлбэр, төрх өөрчлөгдөж ухааш үүсэх
		Уурхайн барилга байгууламж бүхий газруудын хөрс элэгдэл, эвдрэлд өртөх
		Ил задгай хаясан ахуйн хатуу болон шингэн хог хаягдал баглаа боодлын хаягдал, үнс, нүүрсний хаягдал хөрсийг бохирдуулах
		Хүнд даацын болон бусад машин, техникийн засвар үйлчилгээнээс гарсан хаягдал тос, масло хөрсөнд алдагдсан үед хөрсийг хүнд металаар бохирдуулах
		Шимт хөрсний овоолгын үржил шим алдагдах
		Уламжлалт ариун цэврийн байгууламж болон бохирын цооног хөрс болон хөрсний усыг бохирдуулах
3	Гүний ус	Уурхайн ус хэрэглээний улмаас усны нөөц багасаж болзошгүй
		Ил задгай хаясан хог хаягдал, нүүрс, үнс нь хөрсөөр дамжин гүний усыг бохирдуулж болзошгүй
4	Ургамлан нөмрөг	Хөрс хуулалтаас үүсэх шимт хөрс болон хоосон чулуулгийн овоолгын доорх ургамлан нөмрөг дарагдах
Д.Д	Орчны бүрэлдхүүн хэсэг	Сөрөг нөлөөлөл
4	Ургамлан нөмрөг	Уурхайн үйл ажиллагаа, хүнд даацын тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний улмаас ургамлан нөмрөг устгах, тоосонд дарагдах
		Элсийг хуурай аргаар баяжуулах үед их хэмжээний тоосжилт үүсч ургамлан нөмрөг устгах, тоосонд дарагдах
5	Амьтны аймаг	Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөн зэрэг уурхайн үйл ажиллагааны улмаас ан амьтны амьдрах орчин өөрчлөгдөх, дайжих

		Зэрлэг ан амьтан уурхайн талбайд орж ирсэн үед зөвшөөрөлгүй хулгайн анд өртөх, ухсан нүхэнд унаж бэртэх нөхцөлтэй.
6	Түүх, соёлын өвд үзүүлэх нөлөө	Уурхайн үйл ажиллагааны улмаас түүх, соёлын үнэт зүйл устаж үгүй болох
7	Бусад	Хөдөлмөр хамгаалал болон сургалт мэдээллээр уурхайн ажилчдыг бүрэн хангаагүйн улмаас бэртэж гэмтэх, эсвэл тоног төхөөрөмжийн хэвийн үйл ажиллагааг доголдуулж болзошгүй.
		Хүний санамсар, болгоомжгүй үйл ажиллагааны улмаас галын аюул үүсэж улмаар ажилчид болон эд хөрөнгө өртөж болзошгүй.
		Хүчтэй салхи шуурга, аянга цахилгаан, газар хөдлөлт, түймэр зэрэг байгалийн гамшигт үзэгдэл тохиолдсон үед уурхайн хэвийн үйл ажиллагаанд сөргөөр нөлөөлөх.

Хүснэгт 3. Төслийн байгаль орчин, хүний эрүүл мэндэд үзүүлэх гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөлөл

4. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ, ХАМРАХ ХҮРЭЭ

Зорилго: Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө (БОМТ)-ний гол зорилго нь төслийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчин, хүний эрүүл мэндэд үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах хэмжээг төлөвлөхөд оршино. Ингэхдээ тухайн арга хэмжээ бүрийг төсөл хэрэгжүүлэгч нь хэрэгжүүлж чадахуйц, бодитойгоор төлөвлөх нь чухал.

Гол зорилтууд:

- Байгаль орчны бүрэлдэхүүн хэсгүүд болон хүний эрүүл мэнд, нийгэм эдийн засагт үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл, эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, сөрөг нөлөөллийг бууруулахад зайлшгүй хэрэгжүүлэх арга хэмжээг төлөвлөх;
- Төслийн үйл ажиллагаанаас агаар, хөрс, усан орчин болон ажлын байрны нөхцөлд хэрхэн нөлөөлж байгаа талаар хяналт шинжилгээ явуулах арга хэмжээг төлөвлөх

2025 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний зардал

Д.д	Ажлын нэр	Зардал
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	5,831,200
2	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	10,500,000
3	Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах төлөвлөгөөний зардал	ҮАЗардалд
4	Нүүлгэн шилжүүлэх нөхөн олговор олгох төлөвлөгөө	-
5	Түүх соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	-
6	Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	600000
7	Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	1,100,000
8	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	920,000
9	Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	
10	Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө	400000
Нийт зардал		19,351,200

Хүснэгт 4. 2025 онд хэрэгжүүлэх Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний зардал

5. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Төслийн үйл ажиллагаанаас үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, түүнээс урьдчилан сэргийлэх үүднээс дараах арга хэмжээг бид хэрэгжүүлнэ.

Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Нийт зардал	Хэрэгжүүлэх хугацаа давтамж	Баримтлах баримт бичиг
Агаарын хамгаалах арга хэмжээ					
Уурхайн карьер олборлолтоос үүсэх тоос	Уурхайн гадаад болон дотоод тээврийн замыг дулааны улиралд услах /уурхайн 5 дахь жилийн биологийн нөхөн сэргээлтийн ажилд зарцуулагдах усыг давхар тооцов/	Уурхайн гадаад дотоод тээврийн зам	3,931,200	3-10 сарын хооронд	Агаарын ба агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай хууль, MNS 0017-2-3-16:1998 (хүн ам Суурьшсан хэсгүүдэд) Бензин хөдөлгүүрт MNS 5013:2003 Дизель хөдөлгүүрт MNS 5014:2003 /ЗГ-ын 2009 оны 351 дүгээр тогтоолын хавсралт –Ус Ашигласаны төлбөрийн хувь хэмжээ/ БО-ны сайдын 1995 оны 153 дугаар тушаалын хавсралт 4 –“ Зүлэг, талбайн усалгааны түр норм/ MNS 4943:2014 Усны чанар, хаягдал бохир ус.
Хөрс хуулалт, элс угаах үйл ажиллагаа	Элс угаах скрубберыг газрын байрлал тээврийн зай аль болох бага байхаар зонхилох салхины зүг чигийг харгалзан үзэж байрлуулах шаардлагатай ба салхины элэгдэл, улмаар тоосноос хамгаалах хаалтыг болгохын тулд олон наст ургамал тариалах	Уурхайн олборлолтын бүс	500,000	5-6 сард	
	Олборлолтын талбайн салхи зонхилон үүсэх талд хаалт /хашлага, уурхай олон жил ашиглагдах тул тохиромжтой хашилт хамгаалалт бүхий байгууламж хийх /хийн тоосжилтын тархах хүрээг багасгах	Уурхайн олборлолтын бүс	ҮАЗардалд		

Тээвэрлэлтээс үүсэх тоосжилт	Тээвэрт явах авто сомасмалуудын тэвшийг бүтээлгээр бүтээж, тоосжилт үүсэхээс урьдчилан сэргийлэх	Уурхайн бүсэд	500,000	Жилийн турш	
Хөрсөн бүрхэвч					
Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнтэй холбоотойгоор хөрсөн бүрхэвч эвдрэлд орох, хог хаягдал, техникийн шатах тослох материалаар хөрсөн бүрхэвч бохирдох	Уурхайн дотоод тээврийн замыг тэмдэгжүүлэх /уурхайн нэвтрэлт, уурхайн карьераас элс угаах скруббер хүртэлх уулын цулын тээвэрлэлтийн зам, карьераас овоолгын талбай хүртэлх	Уурхайн бүсэд	200,000	Уурхайн ажил эхлэхийн өмнө сайжруулах	Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль, БОНБУ тухай хууль, Хөрс хамгаалах,цөлжилтөөс сэргийлэх тухай хууль MNS 5850:2008 Хөрс бохирдуулагч бодисын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ Энэ стандартаар Монгол орны нутаг дэвсгэр дээрх хөрсөнд агуулагдаж болох бохирдуулагч бодис, элементүүдийн зөвшөөрөгдөх (хүлцэх) дээд хэмжээг тогтоох бөгөөд тус стандартад заасан хэмжээнээс давсан тохиолдолд тухайн хөрсийг бохирдолд орсон гэж үзнэ.MNS 5916 : 2008 Газар шорооны ажлын үед үржил, шимт хөрс хуулалт, хадгалаг
	Машин техникийн засвар үйлчилгээг засвар механикийн хэсэг буюу тогтоосон цэгт хийж гүйцэтгэх, ИТА-дад үүрэг болгож, хянан шалгаж байх, засвар хийгдэх талбайг хатуу хучилт хийх	Уурхайн засварын талбайд	ҮАЗардалд	Тухай бүрт	
	Уурхайн талбайн хад чулуурхаг газар учир машин техникийн явах туслах замуудыг тэгшлэн аюулгүй байдлыг хангах	Уурхайн бүсэд	ҮАЗардалд	Жил бүр	
Хатуу шингэн хог хаягдлаар хөрсний бохирдолт үүсэхээс сэргийлэх	Хөрсний бохирдол үүсэхээс сэргийлж хогийн сав байршуулах /ажилчдын байрны ойролцоо болон дотор орчинд/	Уурхайн тосгонд	400,000	Жил бүр	
Ажилчдын байр, уурхайн тосгоны ойролцоо элэгдэл эвдрэл үүсэх	Ажилчдын байрны ойролцоох зам талбайд үүсэх эвдрэл, тоосжилтыг багасгах /уурхайн байрны 1.0 га талбайг/	Уурхайн тосгон	ҮАЗардалд	Жил бүр	
Ургамалан нөмрөг					

Уурхайн олборлолтын үйл ажиллагаанаас ургамалан нөмрөг доройтох.	Уурхайн олборлолт, түүнээс үүсэх овоолго, хог хаягдал, зам шинээр үүсэх газарт, эсвэл тухайн овоолго, зам, замын нөлөөллийн радиусын талбайн хэмжээтэй тэнцэхүйц хэмжээний өөр газарт ургамлан бүрхэвчийг нөхөн сэргээх, тохижилтын ажил хийх	Уурхайн бүсэд	ҮАЗардалд	Жил бүр	Байгаль орчны багц хууль, Байгалийн ургамлын тухай хууль
	Уурхайн үйл ажиллагаа, овоолгоос үүсэх тоосжилтыг бууруулах зорилгоор усалгаа хийх шаардлагатай.	Уурхайн бүсэд	ҮАЗардалд	Жил бүр	
Усны нөөц чанар					
Усны нөөц хомсдох	Ундны ус болон уурхайд хэрэглэгдэж буй усны хэмжээг баталгаат тоолуураас тогтмол тоо авч, усны алдагдал доголдол байгаа эсэхийг шалгах	Уурхайн тосгон, усны эх үүсвэрт буюу хоёр худагт	ҮАЗардалд	Жил бүр	Усны тухай хууль
Амьтаны аймаг					
Амьтадын амьдрах орчин доройтох хязгаарлагдах	Уурхайн олборлолтын бүсэд амьтадын үүр сүйтгэгдэхээс сэргийлэн амьтад мод бутыг сүйтгэхгүй байж хамгаалах шаардлагатай	Уурхайн ойр орчимд	ҮАЗардалд	Жил бүр	МУ-ын хууль хууль, Амьтны тухай хууль, БО-ны багц хуулиуд
	Хайгуул, олборлолтын үед үүссэн илүүдэл нүх, цооног, овоолсон шороо зэргийг тухай бүрт нь булж хуучин байдалд нь оруулан бөглөх	Уурхайн ойр орчимд	ҮАЗардалд	Жил бүр	
Амьтад амьдрах орчноосоо дайжих	Уурхайн үйл ажиллагаанаас үүсэх дуу чимээнээс амьтад дайжин бэлчээр нутгаасаа нүүдэллэж болзошгүй тул орчны дуу чимээнд хяналт тавих	Уурхайн ойр орчимд	ҮАЗардалд	Жил бүр	
	Төслийн талбайн ойр орчмын амьдыг хамгаалах, уст цэг байгуулах	Уурхайн ойр орчимд	300,000	Жил бүр	

Идэш тэжээлийн хомсдол үүсэх	Уурхайн олборлолтоос тоосжилт ихээр үүссэнээр амьтадын идэш тэжээл ургамлан нөмрөг доройтсоноор идэш тэжээл хомсдохоос сэргийлэн уурхайн талбайгаас бусад орчинд нөлөөлөх байдлыг аль болгох бага байгах	Уурхайн орчимд	ҮАЗардалд	Жил бүр	
Сөрөг нөлөөллийг бууруулахад арга хэмжээний нийт зардал 5,831,200₮					

Хүснэгт 5. Төслийн сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, арилгах, бууруулах арга хэмжээ

6. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө

Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөний дагуу тухайн онд шимт хөрснийг ургамалжуулах, шимт хөрс хамгаалах ажлыг гүйцэтгэнэ.

Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	Нөхөн сэргээх үйл ажиллагаа	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал	Нийт зардал	Хэрэгжүүлэх хугацаа давтамж	Баримтлах хууль дүрэм, стандарт
Техникийн нөхөн сэргээлт	Дотоод овоолго болон ковшоор түрж тэгшлэх	Га	5	1.500.000	7,500,000	2025 онд олборлолт хийгээд хаагдаж байгаа талбайд	MNS 5918:2008 Байгаль орчин. Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах. Техникийн шаардлага Энэхүү стандарт нь эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах арга ажиллагаанд тавих ерөнхий шаардлагыг тогтооно. Мөн эвдэрсэн газрыг нөхөн сэргээх төсөл, төлөвлөгөө, боловсруулах, тэдгээрийн хэрэгжилтэнд хяналт тавихад ашиглана.
Биологийн нөхөн сэргээлт	Шимт хөрсийг ковшоор түрж тараах	Уурхайн бүс	5	600,000	3,000,000	2025 онд техникийн нөхөн сэргээлт хийгдсэн талбайд	MNS 5918:2008 стандарт, Уул уурхайн үйл ажиллагааны улмаас эвдрэлд орсон газарт техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлт хийх аргачлал
Нийт					10,500,000		

Хүснэгт 6. Төслийн талбайд техникийн нөхөн сэргээлт хийх арга хэмжээ

7. Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

2025 онд манай компаний зүгээс Сум орон нутаг болон Байгаль орчин аялал жуулчлалын газар болон сум орон нутгын өгсөн газарт дүйцүүлэн хамгаалах ажлыг зохион байгуулна.

8. Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө

Уг төслийг хэрэгжүүлэхэд нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох үйл ажиллагаа явагдахгүй болно.

9. Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Төслийн талбайд 2017 оны 05 сарын 10-15 ны хооронд тусгай эрх бүхий МУИС-н ШУС антропологи археологын тэнхэмээр талбайн хэмжээнд бүхэлд нь Археологийн судалгааг хийлгэсэн ба ашиглалтын талбайн хэмжээнд ямар нэгэн түүх соёлын дурсгалт зүйл болон археологи, палеонтологийн олдвор илрээгүй болно.

10. Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

№	Болзошгүй аюул осол сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал төг	Нийт зардал	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8
1	Байгалийн давагдашгүй хүчин зүйл болох	Байгалийн аюул гамшгийн үед авах арга хэмжээний талаар сургалт зохион байгуулах	Уурхайн нийт ажилчид	1 удаа	Уурхайн үйл ажиллагааны зардалд тусгах		Жилд 1 удаа	
2		Ажиллагсдыг цахилгаан хэрэгсэлтэй харьцаж ажиллах арга ажиллагаанд сургаж, гал түймрийн үед хэрхэн ажиллах талаар сургалт зохион байгуулах	Уурхайн нийт ажилчид	2 удаа	Уурхайн үйл ажиллагааны зардалд тусгах			
		Гал унтраах хэрэгслийг зохих газруудад байрлуулах, байнгын бэлэн байлгах, аюулын гарцын байрлалыг заасан самбар, галын аюул гарах болзошгүй газруудад зурагт хуудас, тэмдэг тэмдэглэгээг байршуулах	Уурхайн кэмп болон техникүүдэд	20	30,000		600,000	
Нийт:							600,000	

Хүснэгт 7. Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

11. Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

2025 оны хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний хүрээнд уурхайн ахуйн хог хаягдалыг кемп дээр тусгайлан байгуулсан хогийн цэгт байрлах төмөр боошигнуудад ангилан хийж дүүрмэгч Ургамал сумын тамгын газартай гэрээ хийж сумын төвийн нэгдсэн хогын цэгт сард нэг удаа тээвэрлүүлэхээр төлөвлөөд байна.

2025 онд Уурхайн нийт техник тоног төхөөрөмжүүдээс гарсан хаягдал тос масло тосолгооны материалыг кемп дээр засварын талбайн хажууд байршуулсан 1тн хаягдал тоё цуглуулах савлан хадгалаж байгаа ба Улаанбаатар хотод үйл ажиллагаа явуулж буй тусгай зөвшөөрөл бүхий Түмэн эгшиг ХК-тай гэрээг хийж тээвэрлүүлэн дахин боловсруулалтанд оруулхаар болсон.

№	Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал	Тоо хэмжээ	Нийт зардал Төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Ахуйн	Нийт уурхай дээр хуримтлагдсан хог хаягдлыг сумын төвийн нэгдсэн хогын цэгт тээвэрлэн хаях	Хүрээлэн буй орчин, хүний эрүүл мэнд	Удаа	150,000	2	300,000	Жилд 2	
2	Үйлдвэрийн								
3	Аюултай	Ажилласан тос, тосолгооны материалыг битүүмжлэл сайтай саванд хуримтлуулан Улаанбаатар хотод тээвэрлэн авч ирж хаягдал тос боловсруулах үйлдвэрт нийлүүлэх	Хүрээлэн буй орчин, хүний эрүүл мэнд	Л	800	1000	800,000	Жилд 1 удаа	
Нийт							1,100,000		

Хүснэгт 9. Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

12. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

2022 оны орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн хүрээнд уурхайн олборлот явуулж байгаа мөн нөхөн сэргээлт хийсэн талбай болон кемпийн хогийн цэг, үйлдвэрлэлийн ус авдаг худгын ойролцоо цэг сонгон 4 ш хөрсний дээж авч хүнд металлын шинжилгээ. Сумын төвд байрлах уурхайн ундны ус авдаг худаг болон уурхайн үйлдвэрлэлийн ус авдаг худгуудаас усны дээж авч Завхан аймгийн Ус цаг уур, орчны шинжилгээний төвөөр шинжилгээ хийлгэх ба мөн орон нутгийн тусгай эрх бүхий байгууллагаар хяналтийн ажлийг нэг удаа хийлгэнэ.

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт арга аргачлал
	1	2	3	4	5	6	7	8
Агаарын чанар								
1	Агаарын чанар, физик бохирдлыг тодорхойлох зорилгоор NO ₂ , SO ₂ болон нийт тоос PM _{2.5} PM ₁₀ зэрэг үзүүлэлтийг тодорхойлуулах	Уурхайн карьер болон уурхайн кемп, кшмпээс уурхайн карьер явах зам гэсэн 3 цэгт	Жил бүр	1	350.000	350,000		MNS4585:2016
Хөрсөн бүрхэвч								
2	Хөрсний хүнд металлын зарим элементүүд (Pb,Zn,Cd,Cr,Ni,Co)-ийг тодорхойлох	Уурхайн тосгоны хог хаягдлын цэг,ШТС ойр орчим, Уурхайн карьерийн ойр орчим,	Жил бүр	1	450,000	450,000		MNS5850:2019
Усны чанар								

3	Усны чанарын үндсэн үзүүлэлтболон анион, катион, аүнд метал	Унд ахуйн хэрэглээний худгаас, уурхайн үйлдвэрлэлийн ус ашиглах худгаас	Жил бүр	1 удаа	120,000	120,000		MNS0900:2018
	Нийт					920,000		

Хүснэгт10. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

13. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Урьдчилан тооцсон төсөв	Хэрэгжүүлэх хуваарь	Хариуцсан албан тушаалтан	Тайлбар
1	2	3	4	5	
	Орон нутгаас тавьсан санал хүсэлтийг харилцан тохиролцож шийдвэрлэж байх	Нийгтийн хариуцлагын хүрээнд		Уурхайн удирдлага	
	Байгаль орчны Аудит хийх	Гэрээний дүнгээр	9 сар	Уурхайн удирдлага	
	Байгаль орчны биелэлтийн тайланг холбогдох байгууллагад хүргүүлэх	Уурхайн үйл ажиллагааны зардалд тусгах	2025.11.01	БОМ	
	Гал унтраах хэрэгслийг зохих газруудад байрлуулах байнгын бэлэн байлгах, аюулын гарцын байрлалыг заасан самбар, галын аюул гарах болзошгүй газруудад зурагт хуудас тэмдэг тэмдэглэгээг байршуулах	Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөнд тусгасан	2025.05.01	ХАБЭА	

Хүснэгт 11. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

14. Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө

№	БОМТ-ний биелэлтийг тайлагнахад оролцогч талууд	Тайлагнах хэлбэр	Мэдээлэллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацааны тов	Тайлагнах зардал, төг	Хариуцан зохион байгуулах албан тушаалтан /ажилтан/	Зохион байгуулах газар
	1	2	3	4	5	6	7
1	Төсөл хэрэгжиж буй нутаг дэвсгэрийн сум багын иргэдийн хуралд	Илтгэх уулзалт	2025 оны Байгаль орчны чиглэлээр хэрэгжүүлсэн ажлын тухай	Багын иргэдийн нийтийн хуралдаан болох үед жилд 2 удаа	400,000	БОМ, Уурхайн дарга	Завхан аймаг Ургамал сум Тосгуур баг
2	БОАЖГ-ын Байгаль орчны хяналтын улсын байцаагч болон орон нутгын БОХУБ	Бичгээр	Тухайн жилийн БОМТ биелэлтийн тайлан	2025.11.01	ҮАЗардалд	БОМ, Уурхайн дарга	
3	Байгаль орчны асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага	Бичгээр болон уулзалт	Тухайн жилийн БОМТ-ний хэрэгжилтийн талаар	2025.10.25	ҮАЗардалд	БОМ, Уурхайн дарга	
4	Нийт				400,000		

Хүснэгт 12. Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө

15. “ТЭР БУМ МОД” ХӨДӨЛГӨӨНИЙ ХҮРЭЭНД МОД ТАРИХ

2025 онд “Тэрбум Мод” үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд манай компанийн зүгээс Завхан аймгийн төвд голын ай сав орчимд ойн төгөл байгуулах ажлыг тусгай эрх бүхий байгууллагаар гэрээгээр гүйцэтгүүлэхээр төлөвлөөд байна.

№	Зорилт	Суулгах модны төрөл	ТалбайнХэмжээ	Суулгах модны тоо	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	Тэрбум мод" үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд тарих мод	Улиас бургас Чацаргана гэсэн 3 төрлийн мод тарих	1 га	1000	2000	2,000,000	2025.11.01	
	Нийт					2,000,000		

Хүснэгт13. Тэрбум мод хөтөлбөрийн хүрээнд

